

REVIURE LA GRÈCIA ANTIGA

El punt fort de la novel·la és la recreació de l'època i especialment de la pràctica mèdica, que amb l'escola hipocràtica visqué un canvi important

Text: **Jordi Rourera**
jordirourera@yahoo.es

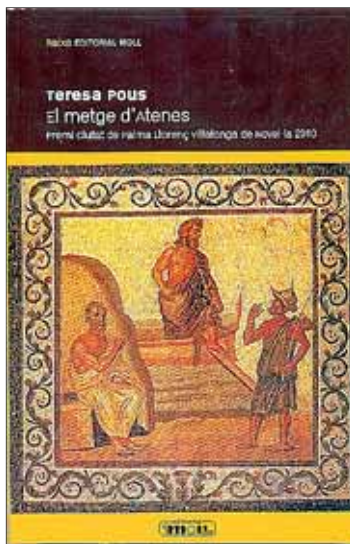
El metge d'Atenes (Premi Ciutat de Palma Llorenç Villalonga de novel·la 2010), de Teresa Pous, dona al lector aproximadament allò que ofereix en el seu subtítol: «Una novel·la sobre l'art de viure a la Grècia d'Hipòcrates».

Alexandre, metge atenenc, al cap dels anys escriu les seves memòries. Explica sobretot el seu aprenentatge i l'exercici de metge, més diversos aspectes de la seva vida: alguns de personals, com la història de l'amic que va haver de deixar en anar a Cos a estudiar medicina o la de la dona que estimava (però amb qui no es va casar, perquè no era convenient), i d'altres de l'època, com el procés contra Sòcrates i la seva mort.

La novel·la mostra, sobretot, la

visió del món d'un dels primers metges –donant a la paraula el sentit que li donem avui– de l'antiguitat: metges que separen la religió i la màgia de la pràctica mèdica. Es considera Hipòcrates el primer d'aquesta estirp i, en aquest sentit i en tot allò que ateny la medicina, Alexandre n'és un fidel mirall –menys hàbil i brillant, però fet de la mateixa pasta– per als lectors d'avui. Quant al personatge, amb poques variacions, Alexandre és ponderat, pacient, humil i serè, essent el domini de la medicina l'àmbit principal en què el veiem evolucionar. (I de fet, si hi ha algun clímax –retòric–, és al final amb la transcripció del jurament hipocràtic.)

És clar que el punt fort de la novel·la és la recreació de l'època i especialment de la pràctica mèdica del moment, que amb l'escola hipocràtica estava vivint un canvi important. La veu d'Alexandre, efectivament, produeix la il·lusió de parlar des del segle v aC i és el primer recurs per traslladar el lector a la Grècia de Pèricles. En aquest sentit, reconforta, si es tracta de traslla-

dar-nos a una època tan allunyada com aquesta, saber que l'autora ha trepitjat el terreny i s'ha amarat, no tan sols dels textos d'història imprescindibles, sinó també dels textos produïts en l'època. Així, no és només el que es descriu (que podria donar un decorat de cartró pedra) sinó com es descriu –sovint amb frases que es poden resseguir en els autors antics– el que aconseguen un món creïble.

Tanmateix, emprar la forma de les memòries, per si sol, ja és un repte complicat. En una vida hi passen moltes coses i, en general, apunten cap a direccions diferents. Si no s'assoleix una certa unitat, es corre el risc que predomini més el marc històric o la personalitat del narrador que no el desenvolupament de l'acció.

De vegades amb el personatge n'hi ha prou i, és clar, qualsevol afirmació que es faci sobre literatura, per taxativa que sigui, té el seu contraexemplar en alguna obra mestra. En *Memòries d'Adrià*, per dir-ne una, hi ha l'experiència cohesionadora de voler canviar les coses i saber que tens el poder de fer-ho. Yourcenar deia que li havia cridat l'atenció un moment històric en què ja no es creia en els antics déus romans i el cristianisme encara no s'havia estès. Un moment com cap altre en què l'home era senyor de si mateix. I més que cap, l'emperador encarnava aquest moment. Aquí, però, la personalitat d'Alexandre sola no té tanta força com per sustentar tot l'edifici narratiu ni tampoc carrega a l'esquena el

Alexandre és un fidel mirall d'Hipòcrates –menys hàbil i brillant, però fet de la mateixa pasta

sentit del seu temps. Més aviat mira enfora i la seva vida serveix per acostar-nos, a través d'una ficció mínima, a una determinada època.

Val a dir que hi ha prou elements novel·lescos que podien haver-se explotat. La història d'amor «prohibit», per exemple, en el context d'uns costums que obliguen la dona a recloure's i a estar amagada a casa, té potencial, però no es desenvolupa gaire o apareix al mateix nivell que tantes altres coses –el problema de les memòries.

A *El metge d'Atenes*, seguint el seu subtítol, si bé hi ha molt sobre Hipòcrates i prou sobre l'art de viure a la Grècia antiga, li falta una mica de novel·la.

El metge d'Atenes
Teresa Pous

Editorial Moll, Palma, 2011
280 Pàg / 15 €

L'ÀNIMA DE REVOLTA TORNA A ENCENDRE'S

Text: **Aina Tur**
ainatur@hotmail.com

A *la ciutat d'or i plata* de Kenizé Mourad exonera de l'oblit a Hazrat Mahal, *begum* del petit regne d'Awadh situat al nord de l'Índia. A mitjan segle XIX al capdavant d'un exèrcit que l'adorava la bella princesa s'enfrontà amb intel·ligència i valentia a la poderosa Companyia Anglesa de les Índies Orientals, superant entrebancs polítics i personals que lluny d'esfondrar-la l'enfortiren encara més. Fou ella, la quarta esposa del rei Wajid Alí Shah, qui començà a traçar el camí de l'alliberació que 90 anys més tard –amb Gandhi al capdavant– conduí a la fi de la dominació britànica.

L'autora de l'inoblidable novel·la autobiogràfica *De part de la princesa morta* descobrí l'apassionant vida d'aquesta jove orfe d'ulls verds i pell

Ja coneixem el final d'aquesta batalla entre un exèrcit d'homes blancs superior en armes i els nadius que lluiten contra la tirania

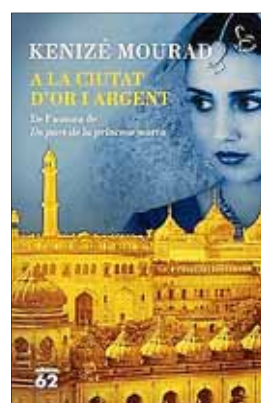
bruna –de la qual gairebé no hi ha referències històriques– a través del rebesnét de la pròpia Hazrat Mahal i de la tradició oral de famílies antigues d'Awadh que –segons afirma Mourad– tenen avantpassats que van combatre al costat de la *begum* més influent d'aquell territori.

Kenizé, filla d'un rajà hindú i de la princesa Selma de Turquia, coneix de prop el rerefons de les discòrdies socials, racials, polítiques i religioses d'orient i això es fa palès en aquesta novel·la històrica que, a més d'apropar-nos a un islam moderat, amb dones influents i insubmis, supura vida i amor cap a una terra que tot i que no la va seduir per viure-hi sí que va ser capaç de fascinar-la prou com per a fer-nos sentir el batec d'un poble a través de les seves paraules.

A *la ciutat d'or i plata* arrenca el gener de 1856, quan la Companyia de les Índies, després de cent anys de dominació, ha annexionat gairebé dues terceres parts del territori hindú en nom de la Corona Britànica. El regne d'Awadh –el

més ric i pròsper del nord del país– continua en mans del seu sobirà, però les exigències per part dels “amics i protectors” britànics van creixent sense mesura.

Wajid Alí Shah, el rei, viu al marge dels esdeveniments al seu palau de Lucknow en companyia de les seves esposes i del seu harem, abandonat a la música, la dansa, la poesia i el teatre; mentre la seva mare–Malika Kishnar–, astutament, procura vetllar pels interessos del seu fill. Hazrat Mahal, d'origen humil i orfe des de molt jove, es reclutada per a formar part de la companyia artística del sobirà integrada per les dones més belles i encantadores de la regió. Aviat l'enginy d'aquesta encisadora criatura atrau al monarca fins al punt de convertir-la en la seva quarta esposa atorgant-li el sobrenom de Iftikhar un Nisa, “l'orgull de les dones”

i amb qui concebrà el seu segon fill baró: el príncep Birjis Qadar.

Lucknow, la “ciutat d'or i plata”, amb noranta-dos palaus, incomptables jardins florits, tres-cents temples i mesquites, cinquanta-dos mercats on s'hi poden trobar catifes, teixits exquisits, joies i perfums; bressol de la

cultura hindú-musulmana, exemple de respecte i de l'aliança entre religions desperta la cobdícia més voraç dels presumptes aliats britànics que volen annexionar el regne a la resta de territori ocupat.

La pressió dels anglesos augmenta sobre la “ciutat d'or i plata”, i Wajid Alí Shah abandona Lucknow en un últim intent d'evitar l'entrega de les seves terres i del seu poble als qui en nom de la moral i la religió s'estan apropiant de les riqueses d'una població que es mor de gana sota la mirada altiva de l'invasor. En

la seva absència Hazrat Mahal, empenya per un fort compromís amb la seva gent i per una set de poder que l'ajuda a tirar endavant, se situa al capdavant de la resistència.

La història ja ens ha revelat el final d'aquesta batalla entre un exèrcit d'homes blancs superior en armes i instrucció i un exercit nadiu que lluita amb coratge i determinació per acabar amb la tirania que els menysprea i oprimeix. Tot i això Mourad aconsegueix atrapar-nos: volem saber qui és, què pensa i quina serà la propera decisió d'aquesta dona que és coronada pels seus enemics com a “l'ànima de la revolta” de tot un país.

Al acabar, l'amargor inherent a tota lluita: ha valgut la pena vessar tanta sang? Penseu que, finalment, he trobat la resposta entre les línies d'aquesta gran novel·la.

A la ciutat d'or i plata

Kenizé Mourad
Traducció d'Antoni Serra Solà
Edicions 62, Barcelona, 2010
416 Pàg / 19,9 €